

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto

TOIMINTAKERTOMUS 2024

1. Yleistä

Vammaisneuvostosta säädetään lain hyvinvointialueesta 29.6.2021/611 pykälässä 32 Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallitus nimesi 16.6.2022 vammaisneuvoston vuosiksi 2022 - 2025 kunnallisten vammaisneuvostojen ehdotusten mukaisesti. Vammaisneuvoston toiminta käynnistyi kuitenkin vasta vuonna 2023 helmikuussa.

Vammaisneuvoston toimintasääntö hyväksyttiin aluehallituksen kokouksessa 27.04.2023.

2. Vammaisneuvoston toiminnan tarkoitus

2.1. Toimintakauden haasteet ja mahdollisuudet.

Vammaisneuvoston tehtäväksi on toimintasäännössä määritelty

- edistää ja seurata hyvinvointialueen eri toimintojen toimintaa vammaisten kannalta
- edistää vammaisten, vammaisyhdistysten ja viranomaisten välistä yhteistyötä
- seurata hyvinvointialueen vammaisten asukkaiden tarpeita ja toiveita sekä perusoikeuksien toteutumista
- osallistua hyvinvointialueen vammaispalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen esimerkiksi antamalla lausuntoja ja tekemällä aloitteita.

Vuosi 2024 on ollut vammaisneuvoston toinen toimintavuosi ja toimintaa on toteutettu vuoden aikana useilla lausunnoilla ja kannanotoilla suurelta osin toiminta on vieläkin etsinyt muotojaan ja toimintatapoja.

2.2. Toiminnan painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet vuonna 2024.

Kaikkien yhteiskunnan ja hyvinvointialueen palvelujen soveltuvuus vammaisille ihmisille, esteettömyys ja saavutettavuus

- 2.2.1. Vammaispalvelulaki
- 2.2.2. Liikkumisen tuki
- 2.2.3. Henkilökohtainen apu
- 2.2.4. Muut vammaispalveluihin liittyvät toimenpiteet

3. Vammaisneuvoston toiminta

3.1. Kokoukset

Vammaisneuvosto piti 11 kokousta vuonna 2024.

Vammaisneuvosto perusti vuonna 2024 oman työryhmän, joka kokoontui ennen varsinaista kokousta valmistelevaan kokouksessa käsiteltäviä asioita.

Työryhmään valittiin vammaisneuvoston puheenjohtaja Pauli Ritola, vara puheenjohtajat Tuula Räikkönen ja Maija Aatelo sekä Jonas Lindström

Vammaisneuvoston kokouksissa vierailleet:

16.4.2024	Max Lönngqvist, hyvinvointialuejohtaja
21.8.2024	Piia Hannula, viestintäpäällikkö
21.8.2024	Mika Kosunen, viestintäjohtaja
25.9.2024	Camilla Söderström, hallintojohtaja
30.10.2024	Minna Mattila, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityisasiantuntija

3.2 Vammaisneuvoston resurssit

-Vammaisneuvoston tehtäviin kuuluu lausuntojen antaminen ja oma-aloitteinen asioiden esiin nostaminen viranhaltijoille sekä mm. kannanottojen ja aloitteiden tekeminen.

-Yksi hyvinvointialueen saama hyöty vammaisneuvostotyöskentelystä on se, että palveluiden ongelmakohdat ja toimimattomuus saataisiin korjattua jo ennen päätöksentekoa. Näin hyvinvointialue säästyisi aikaa vieviltä korjauksilta ja niiden tuomilta lisäkustannuksilta.

-Valmistelevan kokoonpanon kokousajasta on suuri osa kulunut sellaisten tietojen etsimiseen, joiden kokoaminen ja säilyttäminen tavanomaisesti kuuluvat sihteerin tehtäviin. Tähän kulunut aika on jäänyt puuttumaan esityslistoille tuotavien asioiden sisällöllisestä valmistelusta. Kokoonpanon toive on, että sihteeriresurssi saataisiin kohdilleen, jotta valmisteleva kokoonpano pääsisi paneutumaan kokous asioiden sisällöllisiin asioihin niiden vaatimalla tavalla. Jos perinteisesti sihteerille kuuluvat tehtävät eivät kasautuisi valmistelevan kokoonpanon hoidettaviksi, valmistelevalle kokoonpanolle jäisi mahdollisuus taustoittaa käsiteltäviä asioita, mikä sujuvoittaisi vammaisneuvoston työskentelyä.

Alueellisen vammaisneuvoston pöytäkirjoista 25.9.2024 on viimeisin, joka on Itä-Uudenmaan sivuilla esillä huhtikuussa 2025. Kokouksia on pidetty sen jälkeen useita. Pöytäkirjojen julkaiseminen on tärkeää, että niin päätöksentekijät kuin muiden hyvinvointialueiden kiinnostuneet saavat ajantasaisesti tietoa käsitellyistä asioista.

Sihteeriresurssien riittämättömyys on hankaloittanut aluevammaisneuvoston toimintaa, vaikka laki hyvinvointialueesta edellyttää huolehtimaan vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

3.3. Tilaisuudet, tapahtumat ja koulutukset

Vammaisneuvosto ei ole itse järjestänyt koulutuksia tai muita tapahtumia vuonna 2024. Neuvoston jäsenet ovat kuitenkin osallistuneet aktiivisesti eri tahojen järjestämiin tilaisuuksiin, mm.

Vammaispalvelujen neuvottelupäivät	THL
Henkilökohtaisen avun päivät	Heta-liitto ja Assistenssi.info
Uudenmaan vaikuttajaverkosto	Invalidiliitto ym. vammaisjärjestöt
Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien toteutuminen seminaari	Hyvinvointioikeuden keskus
Muutoksenhaku hyvinvointialueilla webinaari	Hyvil Oy
Verkostoituvat vammaispalvelut webinaarit	THL, Hyvil Oy

3.4. Lausunnot ja kannanotot

YK:n yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista sitoo Suomea lain tasoisesti.

Artikla 4.3 määrittää näin:

” 3. Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskeissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta”

Mainittu tiivis neuvottelu voi toteutua mahdollistamalla osallistuminen asioiden valmisteluvaiheeseen sekä mahdollistamalla lausuntojen antaminen.

Tiivis neuvottelu edellyttää esille tuotujen asioiden merkityksellistä huomioimista lopputuloksessa.

Jos valmisteluvaiheessa tai lausunnoissa kerrotut asiat sivuutetaan asioiden siirtyessä päätöstasolle, sopimuksen tarkoittama vammaisten osallisuus ei toteudu. Silloin hyöty menetetään, palveluista tulee vammaisten henkilöiden kannalta toimimattomia, ja korjaamistoimenpiteet vievät aikaa ja resursseja. Korjaukset ovat välttämättömiä ja tulevat kalliimmiksi, kuin jos kerrotut asiat olisi huomioitu alusta lähtien.

Vammaisneuvosto on halunnut antaa osaamistaan ja tietämystään hyvinvointialueen käyttöön. Epätietoisuutta on siitä, miten tarkasti vammaisneuvoston kirjaamat havainnot on huomioitu asioiden valmistelussa ja päätöksissä. Lausuntoaikataulut vaativat asioihin paneutumista myös kokouspäivämäärien välillä. Jos palautuspäivämäärän ja lautakunnan kokouspäivämäärän välillä on vain vähän aikaa, on epävarmaa, onko kaikki tarpeellinen tullut huomioiduksi.

Vammaisneuvostolta on vuonna 2024 pyydetty 12 lausuntoa kaikkiaan 19 asiakokonaisuudesta. Luettelo annetuista lausunnoista on toimintakertomuksen liitteenä.

Lisäksi neuvosto on tehnyt kannanotot mm. seuraaviin asioihin:

- Syrjivä covid-lääkityksen rajaaminen omatoimisuuden perusteella
- Neuvontapalvelut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. Neuvonnan toimimattomuus, vammaispalvelun työntekijöiden tavoittamisvaikeudet puhelimitse, ml. kuulovammaisten erityisongelmat.
- Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen (STM lausuntopyynnöt)
- Kuljetuspalveluiden omavastuuosuudet
- Kannanotto esteettömyyden toteutumisesta Itä-Uudellamaalla (Söderkulla)
- Kannanotto säännöllistä kotihoitoa koskevaan päätökseen

3.5. Vaikuttaminen ja edunvalvonta

Vammaisneuvoston edustajalla on läsnäolo-oikeus hyvinvointialueen valtuuston kokouksissa sekä läsnäolo- ja puheoikeus tärkeimmissä lautakunnissa. Neuvoston edustajat lautakunnissa ja valtuustossa ovat:

	Edustaja:	Varaedustajat:
Kansalliskielilautakunta	Håkan Westerholm	Jonas Lindström Monica Ståhls-Hindsberg
Kehittäminen ja yhteistyölautakunta	Pauli Ritola	Tuula Räikkönen
Varautuminen ja turvallisuuslautakunta	Håkan Westerholm	Maija Aatelo Jonas Lindström
Palveluiden järjestäminen lautakunta	Maija Aatelo	Tuula Räikkönen
Aluevaltuusto	Pauli Ritola	Tuula Räikkönen Maija Aatelo

Vammaisneuvoston edustajat/varaedustajat ovat osallistuneet aluevaltuuston ja lautakuntien kaikkiin kokouksiin ja pyrkineet nostamaan esiin vammaisten ihmisten erityistarpeita ja tarvetta yhdenvertaisiin palveluihin.

Kuljetuspalvelujen asiakasraadissa on ollut kunnallisten vammaisneuvostojen nimeämät edustajat, joista osa toimii myös IU vanessa. Lisäksi vammaisneuvostosta on kutsuttu edustaja kuljetuspalvelujen ohjauskeskuksen kilpailutuksen toiminnan haastatteluryhmään, vammaispalvelulain mukaisten asunnonmuutostöiden toimintaohjeiden valmistelutyöryhmään sekä kestävän kasvun hankkeen ohjausryhmään.

Paikallisten vammaisneuvostojen edustajina esteettömyystyöryhmissä toimivat osallistuivat myös alueen esteettömyystyöryhmien yhteistapaamiseen.

3.6. Yhteistyökumppanit, sidosryhmät, verkostot

Yhteistyötä on tehty vuonna 2024 julkisen- ja yksityistenverkostojen kanssa, sekä kolmannen sektorin kanssa.

3.7. Jäsenet, sihteeri

Vammaisneuvostossa on edustus kaikista alueen kunnista:

Minna Manninen	Askola
Janne Riekk	Askola
Pauli Ritola	Lapinjärvi
Jonas Lindström	Loviisa
Jyrki Laakso	Loviisa
Hannele Käenaho-Virtala	Myrskylä
Håkan Westerholm	Porvoo
Maija Aatelo	Porvoo
Robert Almiala	Pukkila
Tuula Räikkönen	Sipoo
Monica Ståhls-Hindsberg	Sipoo

Puheenjohtaja Pauli Ritola, varapuheenjohtajat Tuula Räikkönen ja Maija Aatelo.

Vammaisneuvoston teknisenä sihteerinä on toiminut Ira Kaijolehto.

Hyvinvointialue teki päätöksen 2024, että nimetyt vammaisasioista vastaavat viranhaltijat osallistuva jatkossa aluevammaisneuvoston kokouksiin.

4. Seuranta ja mittarit

4.1 Vammaisneuvoston sisäinen, hyvinvointialueen, yhteiskunnan toiminta

Hyvinvointialueen toiminnan seuranta valtuuston ja lautakuntien kokouksissa ja pyydettyjen lausuntojen perusteella. Lausuntojen seuranta valtuuston ja hallituksen tekemien päätösten perusteella

4.2 Lausuntojen ja kannanottojen vaikuttavuus

Lausuntojen ja kannanottojen vaikuttavuutta on pyritty seuraamaan toimielinten tekemien päätösten perusteella.

4.3 Osallistuminen asioiden valmisteluun

Osallistuminen asioiden valmisteluvaiheeseen on hieman edistynyt, koska vammaisneuvoston jäseniä on kutsuttu muutamiin työryhmiin.

Esimerkiksi kuljetuspalvelumatkojen hintaa käsittelevän työryhmän kohdalla kuitenkin vammaisneuvoston jäsenten esittämät näkökulmat ohitettiin vaiheessa, jossa asia eteni työryhmältä eteenpäin organisaatiossa. YK:n vammaissopimus edellyttää tiiviistä neuvottelua vammaisten kanssa, vaatimus ei koske vain vammaispalvelun henkilöstöä, vaan sitoo koko hyvinvointialuetta. Erityisen huolestuttavana voi pitää vammaisille henkilöille tärkeiden kuntoutusasioiden täydellistä puuttumista valmisteluvaiheen tiedoista, lausuntopyynnöistä sekä tiedottamisesta.

5 Talous

Talous on tietojen mukaan pysynyt arvion puitteissa.

6 Viestintä, nettisivut, some, media

Vammaisneuvoston esittely ja kokouspöytäkirjat löytyvät hyvinvointialueen nettisivuilta <https://itauusimaa.fi/tietoa-meista/paatoksenteko-2/neuvostot-ja-nuorisovaltuusto/>-

Vammaisneuvoston jäsenille on tullut kyselyjä lausunnoista, ja vammaisneuvosto on pitänyt tärkeänä, että vammaisneuvoston antamat lausunnot ovat löydettävissä samalta nettisivulta vammaisneuvoston pöytäkirjojen kanssa. Vielä huhtikuussa 2025 pöytäkirjat puuttuvat lokakuusta 2024 lähtien.

Vammaisneuvostolle avattiin loppuvuodesta sähköpostiosoite vammaisneuvosto@itauusimaa.fi. Kaikilla jäsenille avattiin myös alueen sähköposti muotoa etunimi.sukunimi@itauusimaa.fi.

7 Toiminnan kehittäminen

(trendit, heikot signaalit)

Vammaisneuvoston toimintaa tuloksellisempaan suuntaa kehitetään vuoden 2025 aikana. Yhteistyötä hyvinvointialueen eri organisaatioiden kanssa kehitetään tulevan vuoden aikana

8 Lopuksi

Vammaisneuvosto kiittää hyvästä yhteistyöstä hyvinvointialueen edustajien kanssa.

Liite: lausunnot

Liite

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen Vammaisneuvoston 2024 antamat lausunnot:

1. Vammaisten henkilöiden työ- ja päivätoiminnan kilpailutus
 - Sopimus vammaisten henkilöiden työ- ja päivätoiminnan hankinnasta
2. Perhehoidon toimintaohje
 - Perhekodin paloturvallisuus
 - Hygienia perhehoidossa
3. Suun terveydenhuollon palvelusetelin sääntökirja
4. Alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2024–2025
5. Vapaaehtoisen tukisuhdetoiminnan toimintaohje
6. Itä-Uudenmaan alueellinen opiskelijahuollon suunnitelma 2024–2025
7. Palveluverkkosuunnitelma
 - Pöytäkirjanote -Aluehallitus
8. Asumisen tuen kilpailutus
 - Sopimus vammaispalvelulain mukaisten palveluiden hankinta
9. Tukipalveluiden myöntämisperusteet
 - Turvapalvelu
 - Vaatehuolto-, siivous ja saattajapalvelu
10. Henkilökohtaisen avustajan työnantajaopas
11. Peseytymispalvelu
12. Liikkumista tukevien palveluiden toimintaohje

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen Vammaisneuvoston kannanotot 2024:

1. Kuljetuspalveluiden omavastuuosuudet
2. Kannanotto esteettömyyden toteutumisesta Itä-Uudellamaalla (Söderkulla)
3. Kannanotto ateriapalvelujen hinnoista
4. Kannanotto säännöllistä kotihoitoa koskevaan päätökseen